

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 29.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 1/2 an ..... 10 cor.
pe 1/4 an ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 29.

INSERȚIUNILE:
de un ckr. garsonă: prima dată 14
beni; a doua oară 12 beni; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.
Alte abonamente, cât și inserții,
se pot face și pe plic în Arad.
Telefon pentru oraș și comitate
Scrisori adresate nu se primesc

Un bun început.

Indemnul nostru a avut bune urmări: alegătorii Români cari la alegerile dietale din urmă și-au dat votul pentru Român, au început să se miște. Scrisori deschise au fost îndreptate către deputații Petru Vuia, Pachomie Avramescu și Gheorghe Sombati și li-s'a spus verde acestor domni: ori să lasă din partidul (unguresc) stăpânirii și să se alature deputatului naționalist român Dr. Aurel Vlad, -- ori pe viitor n'au ce să mai caute prin cerc, ci Români! toți îi vor socoti drept niște unelte ale ministrului Berzeviczy (care tocmai acum urzește planul cum să slăbească biserică și școală română) și ale celorlalți miniștri unguri dușmănoși nouă.

Și au vorbit nu numai alegătorii de rând, al căror glas poate nu cumpănește prea mult pentru numiții deputați, ci a luat cuvântul preoții luminați și cu multă trecere între Români, cum este pe valea Crișului Traian Magier ear în Banat părintele Petrović din Torac.

Harnicul preot din Satul-râu și-i spus vedele în «Tribuna». Și de bună-seamă: nu se va fi găsit un singur Român care să nu-l dea dreptate în toate, ear dintre preoții aceia cari nu vor face ca el, nu-s vrednici de frumosul nume de părinte ce le dă poporul. Toți preoții Români cari cu votul ori cu sfatul au ajutat la alegerea vre-unuia dintre cei șapte deputați Români oameni ai stăpânirii unguresci trebuie să urmeze pe Traian

Magier și credincioșii săi: să spună în scris, în fața tuturor Românilor, că ei osândesc purtarea acelor deputați Români cari și acum mai rămân în așa zisul partid liberal unguresc.

Suntem deci în așteptare și ne place a crede, că părinții din cercul Arpașului din Ardeal, ai Apșei din Maramurăș și cele trei cercuri bănățene, în curând își vor arăta vrednicia. Ei trebuie să urmeze pe mitropolitii lor, cari au apărut cu cinste și bărbăție drepturile bisericii și școlii române, ear nu să tacă de dragul Românilor rătăciți cari s'au făcut deputați și s'au dat cu stăpânirea nu pentru apărarea drepturilor noastre primejduite, ci să se înțelească dinșiși!

Nu numai atâta este însă de făcut, ci să mergem cu un pas înainte, să urmărim pilda ce ni-a dat părintele Petrović din Torac.

Sunt adică o mulțime de deputați maghiari, atât în partidul stăpânirii, cât și între kossuthiști, cari s'au ales parte numai cu voturi românești (bietii țărani Români au fost chiar așa de proști, că se desfăcuseră de frunțașii lor firești: de preoți și învățători, și intraseră chiar în loc și la moarte de dragul kossuthiștilor), unde chiar întâiul sfetnic al M. Sale, Tisza István, s'a ales la Ugra cu voturile a 12 sate românești... Și chiar la Nădlac: nu s'a ales oare Nagy Sándor și cu voturi românești? Făgăduise adică unor Români că el tot prietenul «poporului» va fi...

Ei, frați Români din atâtea locuri, cari ați călcat porunca națională căutând a vă

desvinovați cu aceea, că voiți să câștigați neamului prietenii dând votul vostru străinilor, -- să vă vedem acum! Frate Traian Mărienuț din Cenad, care te duceai în luptă sub steagul lui Nagy Sándor, pe când atâția buni Români, chiar din Cenad, au stat neclintii pe lângă partidul național, te vei alipi oare și d'aci încolo pe lângă partidul kossuthist, căruț îi se pare puțin ceea-ce stăpânirea plănuește și face împotriva bisericii și școlii române? Vei ține oare mai mult la prietănia cu străinul, decât la cinstea națională, care cere credință și alipire dela toți fil neamului, dar îndeosebi dela fil săi căror Dumnezeu le-a dat bogăție!?

Se încinge, între Români și stăpânirea din Budapesta o luptă desnădăjduită. Se poate oare, ca în această mare și hotărâtoare răsboire, Români să nu fie toți una, ca preoții lor să nu-și facă întreaga datorie?... Să se mai găsească printre noi frați cu fire de alui Iuda ori netrebnice unelte? Să țină oare frunțașii satelor noastre m'î mult la prietănia cu kossuthiștii ori cu slujbașii unguri decât la cinstea și lauda națională?

Nu credem.

Eată de ce avem nădejde că până în toamnă toate satele noastre vor fi în picioare, prelutindenți, unde ele și-au dat votul pentru deputați maghiari, să le spună acestora cu graiu viu (când vin p'acolo să dea seamă despre isprăvile lor din Dietă) și în scris, că nu-l mai suferă, ear celor cari au făgăduit bunăvoința când erau strămtorați (la alegere),

13/26 Iunie.

Aș, vrea s'adun din codri de pe vale
Podoabele de flori și de vârstare
Ori cât ar fi coroana lor de mare
Azi nu-mi ajung să vi le aștern în cale.

O bun părinte din lumea mea de visă,
De câte ori o holnavă recrută
Nu m'am înțors cu flamura căzută
Și n'am intrat pe poarta n'avei deschisă.

Anii mulți și plini de bucurii și pace
O eamnă caldă, albă și senină
Să vă pot fi tot ce mi-ați fost voi mie.

Când vom simți că răvna vieții tace
În sări de eamnă să ne de-a lumină
Icoane mari și sfinte pe vecie.

Maria Cunțan.

DIN REICHENHALL.

După un timp ploios de patru zile, piscurile Alpilor din jurul Reichenhallului earăș se vedeau în toată splendoarea lor, ear publicul, care era constrâns să-și petreacă timpul liber pe la locuințe, azi în număr mai mare se arăta pe străzi și în grădina de cură. Într-o vreme ne temeam, că nu vom mai avea parte de zile senine, așa se norase din toate părțile. Credea-i, că vine potopul. Dar pe când începeam să ne perdem răbdarea de atâta ploaie, de odată norii se respirară și peste Reichenhall earăș zimbeau mândrele raze ale soarelui. Ne hotărîm deci să ne folosim de ocaziune și să facem o escurziune în apropiere. După prânz o luarăm cu trenul spre orașelul Berchtesgaden.

Drumul dela Reichenhall până la Berchtesgaden și din punct de vedere al științei tehnice e foarte interesant, de oare ce până la jumătate de cale în continu se urcă. Trenul încungiură mai întâiu orașul, apoi o ia printre păduri de brazi și până la stațiunea Hallthurm neconținut se ridică. La dreapta și la stânga trenului se înalță aproape până la nori stâncile puternice ale Alpilor. Vezi piscuri acoperite cu nea și vârfuri, ce se perd în văzduh. Viața pe tren e foarte veselă. La fiecare stațiune se coboară și se urcă o mulțime de oameni. Paralel cu drumul de tren și aproape de el se urcă și calea de trăsură. Acest drum încă e foarte cercetat de călători. O mulțime de trăsuri aleargă în sus și în jos și adeseori vezi de pe tren călători cu bagajii în spate și cu băte mai lungi de cât ei. Din când în când zărești, tocmai ca în tablourile din „Fliegende Blätter“, și câte un pictor șezând în fața unei stânci urieșe, ca să picteze o părticică minunată a regiunii. Pe drum mai vezi și o altă particularitate, ce pe la noi n-o află. Și anume: pe coperișele de șindile ale caselor țărânești, vezi bătute rude de lemne, ear de-alungul rudelor o mulțime de petrii.

Și percurgând cu trenul poziții peste poziții, una mai interesantă de cât alta, după cale de o oră, sosirăm la gara din Berchtesgaden. Orașelul Berchtesgaden are un aspect admirabil. Prințul regent Luitpold din Bavaria aici își petrece vara. Are o vilă impozantă. Afară de acest castel mai sunt aici o mulțime de vile, una mai frumoasă de cât alta. La partea sudică a orașului sunt și niște ocne de sare, ce merită să le vezi. Orașelul de altcum zace la o înălțime

de 576 metri de asupra mării, între Alpi. Are cam 3000 de locuitori, cari se ocupă cu cioplitul în lemne și oase. În prăvăliile din Reichenhall vezi multe obiecte de acestea.

Și fiindcă aveam încă vreme destulă până la rentoarcerea trenului spre Reichenhall, ne-am luat drumul spre lacul Königsee. Acest teazur al naturii zace la dreapta orașelului Berchtesgaden, la o distanță de o oră cu trăsura. Cel mai mulți călători cu trăsurile societăților de escurziune fac calea spre lac. E mai ieftin și poți rentoarce, când ai voie. Drumul spre lacul Königsee asemenea e frumos și poți ajunge la el, deoarece orașul s'a îngrijit să aibă o cale splendidă. Când ajungi în fața lacului stai cuprins de o plăcută emoție și în prima clipă par-că ți-se oprește graiul, deoarece rar ți-se dă privilegiul să vezi o atare minune. Între trei munți de o înălțime gigantică vezi o apă lucie și verde ca smaragdul cu lebede și cu o mulțime de gondole. Lungimea lacului e de o milă și jumătate, ear lățimea de o jumătate de mile. Afunzimea e de 188 metri. Intrând în interiorul lacului vezi câte-va caracte și mai multe insule, dintre cari cea mai însemnată e insula sfântului Vartolomei. Aici e castelul de vânătoare al prințului Luitpold și o capelă de pelerinăgiu. Pe lac umblă și vapore în toată ziua.

La 7 ore seara rentorțeam spre Reichenhall. La toate stațiunile o mulțime de călători se urcau în tren. Mai fiecare aducea cu sine câte un buchet de flori de pe munți, ori ilustrate de prin părțile, unde a făcut escurziunea.

At. Lipovan.

să le aducă acuma aminte, cum a făcut părintele Vichentie Petrovic din Torac.

Să vadă fie-care Ungur că Românii s'au deșteptat, că ei nu mai vor să fie înșalați cu vorbe late și făgăduieli deșarte, ci știu să-i apuce de scurt pe cei ce au vrut să-i năimească, ear în viitor nici de cum nu vor mai lăsa a fi duși, ca o turmă fără păstor, în stânga ori dreapta, ci vor merge drept pe calea virtuților naționale.

E, într'adevăr, o crudă batjocură faptul că cercurile române atâția ani de arindul au ales tot deputați guvernamentali. Cu drept cuvânt în ședința dela 18 Iulie a Dietei Nessi Pál a strigat spre partidul guvernamental: »Aceia acolo-s Valahi, Slovaci și Sași: ceștia sunt maghiari!«...

Decât d'o vreme încoaci au început să se încuibe printre Români și kossuthiști.

E ceasul din urmă să le arătăm și unora și altora neîncrederea obștei române și să netezim astfel calea candidaților români *naționaliști*, cari cu toată credința și dragostea să apere poporul român.

Fiecare preot și fiecare sat român să urmeze deci pilda părintelui Magier din Satu-râu ca Români buni și a părintelui Petrovic din Torac, care cel dintâiu a căutat, între preoții din Banat, să îndrepteze greșelile trecutului... Că altfel mâne-poimâne am îndrepta și va fi târziu, și am apăra și nu vom mai avea ce!

Russu Șirianu.

Artă națională.

Din toate părțile se simte tendința către o artă națională, nu mai suntem mulțumiți cu importul din străinătate, manifestațiile artei străine nu ne mai mișcă, după-cum am dori: ne lasă prea reci, dacă nu ne-am făcut o educație anume, deprinzându-ne cu dînsa. De aci urmează că ochii oamenilor culti, după-cum se întorc cu drag spre trecut și caută cu nesățiu a se adînci în manifestațiile artistice, cari de sute de ani au înălțat inimile bătrânilor, tot astfel se îndreaptă și spre arta păstrată în popor. Cel mai frumos produs artistic al unui popor e neapărat limba, la care au lucrat șirul lung de generații, creînd, îndreptînd, lustruînd, descoperînd nuanțe noi în cugetare și simțire și dîndu-și silință a le găsi exprimarea potrivită și prin cuvînt. Dar e încă o artă, care trebuie de-asemenea studiată, — e muzica.

Metoda științelor naturale aplicată la studiul muzicii a dat rezultate însemnate în istoria muzicii, ca și în a tuturor manifestațiilor societăților omenești.

O carte nouă a lui *Yrjö Hirn*¹⁾, dă prilej lui Richard Wallaschek, în „Die Zeit“ a arăta starea științei asupra acestui punct. Mai întîi constată că omul civilizat e prea greu de pătruns și de înțeles, prea complex, și că pentru a-l înțelege, din toate punctele de vedere, trebuie să începem prin a pătrunde în inima oamenilor mai primitivi, a celor ce se află în starea de barbarie sau sălbătăcie. La aceștia mișcările sufletesti se arată slobode și nestăpânite de cugetare, și cu niște reflexe trădează ce se petrece în suflet. Cu timpul creierul înfrânează manifestațiile reflexe, le slăbește, le maschiază și le falsifică. Cultura e o oglindă ștersă, care nu mai arată limpede fața celui ce se privește în ea. E însă chip de a studia formele primitive ale sentimentelor, cercetînd pe oamenii primitivi, cari se află opriți pe toate treptele evoluției, până la noi — și dincolo de noi, într-o cât e vorba de Români, voi adăuga „Cine privește de pe culmea unde ne aflăm acuma, spre trecut, fosindu-se de luminile etnologiei, vede icoana tinereții sale, nu rare ori cu cea mai mare groază“ zice Wallaschek.

¹⁾ „Origina artei. Cercetare asupra cauzelor ei psihice și sociale“. Trad. din englezește de M. Barth în 1904.

Cercetări de acestea le-au făcut mai mulți învățați. Îndărătnicia cu care se pastrează unele dexterități sau metode tehnice, dă fie-cărui ornament, fiecărui zugrăvitură, poezie sau cântec, valoare documentală. Din cele ce se păstrează, se poate înțelege adesea ce-a fost, măcar că înțelesul s'a uitat de cei de astăzi. Încercările raționaliste de a explica miturile se arată chiar la selbatic și numai comparația ne poate scuti de aceste tîlmăcirii prea adesea greșite.

„Imboldul la produceri artistice e tendința firească de-a exprima ori-ce stare de simțire, fie pentru a spori plăcerea ce pricinuește, fie pentru a micșora durerea. Bucuria împărtășită e mai mare; durerea mai mică. Simțirea simpatică a acelor, cari sunt de față la manifestarea unei stări sufletesti, lucrează asupra celui ce a manifestat-o și-i îmboldește neîncetat să perfecționeze această manifestare, pentru a face ca alții să ia cât mai mult parte la viața sa sufletească. După Hirn, tendința de-a împărtăși altora simțirea ce umple inima e isvorul primitiv al artei, toate celelalte sunt secundare: dragostea, războiul, religia, scopul de a învăța pe alții, etc.

Cercetările asupra originii muzicii au arătat, de pildă, că sistemul lui Pitagora e de origină chineză și deci muzica chineză e baza întregii muzici grecești. S'a mai dovedit că sistemul muzical e același la toate popoarele în fondul lui și că înoirile muzicii moderne nu pot avea valoare trainică.

Din aceste teorii se vede ce nevoie avem noi, pătura cultă românească, să ne adîncim în pătrunderea artei noastre populare, dacă voim să cunoaștem poporul, care nu știe a se ascunde destul, și a ne cunoaște pe noi înși-ne, cari, prea adesea, ne mințim chiar nouă. Prin cercetarea artei populare și a artei noastre vechi, e sigur că vom ajunge a întemeia o artă românească, o artă care ne va mișca, de oarece se va adresa la acele însușiri ale noastre cari ne formează fondul sufletesc, și nu numai la acele schimbări pe cari cultura străină le-a făcut la suprafața.

După cum la fie-care popor s'au fixat alte chipuri de a exprima plastic idei sau simțiri alcătuiind așa zisele idiotisme (galicisme, germanisme, etc.) tot așa e și în felul de a exprima simțirile și, negreșit că mai curînd vom fi mișcați de românisme în artă, decât de franțuzisme, cari mai de obicei, ne rămân sau neînțeles sau ne sunt prea străine pentru a lucra cu putere asupra noastră, dacă nu suntem cu totul franțuziți, când, firește, nu ne mai impresionează românismele.

DIN ROMANIA.

Serbare militară. Eri dimineață reg. 2 și 10 de artilerie din București și-a serbat patronul, Sf. Ilie

Soldatul au asistat la un serviciu religios oficiat la biserica din str. Francmasonă, după care au fost aduși la cazarma Malmaison.

Soldatul din reg. 10 artilerie au fost așezați în manej, la mese, și au luat masa în sunetul fanfarei regimentului. Dl maior Petcuși, locțiitor de comandant al regimentului, a trecut trupa în revistă. După masă, soldatul au jucat dansuri naționale la sunetul fanfarei. Apoi s'au acordat permisiile în oraș.

Din străinătate.

Presa europeană și uciderea lui Plehwe. — „Le Temps“ zice despre omorul lui Plehwe: „Acest grup revoluționar e tot așa de simplist, în sens contrar, și tot atât de nesocotit de simplist, ca și Plehwe. El crede că, de oare-ce nu se face în Rusia altă politică afară de cea de apăsare singurul lucru ce rămâne e de a împiedica pe Stat de a-și recruta agenți de execuție destul de îndrăzneți pentru a avea curajul de a apăsa și înăbuși și că pentru acest sfîrșit ar fi de ajuns de a atrîna de asupra capetelor acestor agenți o amenințare personală de moarte. E o situație cu adevărat tragică. De o parte ministri guvernatori, directori de poliție, cari nu știu de vor mai ajunge ziua de mâine. De alta oamenii

pentru cari chiar succesul. De alta oamenii pentru cari chiar succesul încercărilor lor de-a ucide, înseamnă, Siberia sau moartea. Și o țeară unde masele nu-și pot da părerea asupra situației, de unde urmează că numai dela guvern poate veni conștiința și mișcările folositoare sau vătămătoare comunității. E deci de nevoie ca guvernul să creeze organe de sensibilitate și legătură, să întemeieze un organism politic și administrativ foarte deosebit neapărat de cele din statele apusene, dar care să se potrivească Rusiei. Aceasta e problema, dar încă n'a fost deslegată.

— „Patrie“ vorbind de omorul lui Plehwe zice: „Rusia a fost lovită de o nenorocire mare. Nihilismul, cari fac cauză comună cu Japonezii, au omorît un bărbat, care exercita puterea cea mai mare în Rusia. Plehwe era adevăratul cancelar al imperiului. Moartea lui tragică trebuie să mîhnească pe toți prietenii adevărați ai Rusiei. Franzezii trebuie să privească drept adevărată trădare de patrie, că o mână de agitatori favorizează în lăuntru planurile Japoniei“. „Le Temps“ zice: Plehwe a lucrat înainte de toate mult cu poliția. Priveghea instrucția cu așa asprime, încât pe la iarnă erau de temut turburările. Pe lângă politica sa reacționară față de Finlandezii și Armenii, a avut și față cu școlile o politică din care i-s'au făcut mulți dușmani. Plehwe cade jertfă teroristilor. „Journal des Débats“ zice: „Revoluționarii s'au înșelat, punînd în scenă asasinatul. N'au îndreptat astfel nimic. După Sipiaghin a venit un ministru de interne și mai rău, după Plehwe, foarte probabil, va urma altul, care va întrebuița arme nouă contra partidului revoluționar. Dacă în lupta aceasta se vor jertfi și mai multe libertăți, vina o să fie a revoluționarilor“.

— Delbrink, urmașul marelui istoric german Treitschke, scriînd niște articole în „Preussische Jahrbücher“ zice următoarele despre omorul politic în Rusia, cu ocazia procesului dela Königsberg, contra revoluționarilor, cari introduc scrieri oprite în Rusia: În Rusia omorul politic face parte așa zicînd, parte din constituție; afirmarea că țarismul e monarchia absolută, temperată prin asasinatul politic, are și azi toată țaria. Când despotismul ajunge de nesuferit sau violența așa groaznică, în cât toate legile omenești cad, ca în cazul lui Gleszler silit a săgeta mărul pe capul fiului său, atunci ca mijlocul din urmă și cel mai extrem de a mîntui omeneirea sau cel puțin de a o răzbuna, e omorul. Toate clasele societății rusești au luat parte la omorul de acestea, dela curte, care a făcut revoluțiile de palat și a ucis țari, până la nihilistii eșiți din masa democratică, care atacă pe guvernatori și pe ministri. Odată cu începerea rusificării Finlandei, s'a importat și acolo omorul politic. Toată grozăvia regimului rusesc, unde bătaia cu enutul, chiar până la moarte că generalul von Wahl, cunoscut prin brutalități, sunt chemați la locurile cele mai înalte din guvern, a fost dat pe față înaintea lumii întregi prin desbaterile dela Königsberg. Cu drept cuvînt au arătat apărătorii că guvernul rusesc a lucrat în Bulgaria prin atentate și asasinat.

Chestiunea Dardanelor. Știrea ziarurilor străine în privința unor demersuri continue și al unui schimb de note în privința trecerii prin Dardanele a vaselor flotei vointare ruse, este falsă.

Un schimb de vederi asupra acestei chestiuni se face în present între Londra și Petersburg. Acest schimb de vederi nu este încă terminat.

— Poarta a decis de a trimite ofițeri în Extremul orient pentru a urmări operațiunile războiului ruso-japonez, în cartierele generale ale celor doi beligeranți.

Asasinatul dlui de Plehwe.

Din „Le Temps“:

Plehwe, ministrul de interne al Rusiei a fost asasinat. Toate națiunile civilizate vor avea, la auzirea acestei știri, același sentiment de indignare. Opiniunea publică a întregului Occident are pentru acest soi de atentate o groază unanimă; ea nu le poate admite, nu le

înțelege. Această opinie se miră în mod dureros, pe de altă parte, de frecvența lor în Rusia.

La 13 Noembrie trecut, șeful poliției din Byalystok, dl Metlenko, n'a scăpat de cât printr-o fericire de o bandă de conjurați. La 17 Maiu, generalul Bobrikof, guvernatorul general al Finlandei, muri sub loviturile unui tinăr, fiul senatorului Schaumann, care se sinucise pe loc, lăsând în urma sa o scrisoare unde proclama că nu vîzuse, pentru a apăra drepturile compatrioților săi, alt mijloc de cât uciderea. Așa acum câte-va zile, vice-guvernatorul din Elisabetopol, generalul Andreief, era ucis la rîndul său. Și acum, dl de Plehwe.

De sigur, atentatul împotriva generalului Bobrikof avea cauze speciale: era agentul nemilos al unei politici severe, și a fost victima unei naționale a Finlandezilor. Dar generalul Andreief, dar dl de Plehwe, au căzut sub loviturile partidului terorist, a cărui sîlbatică energie pare a nu fi oprită de nici o grijă patriotică, în cursul unuia din cele mai mari războaie de rasă ce a fost susținut de mai multe veacuri încoace. Poate că chiar, cu cumplitul egoism al fanaticilor, ei au crezut că momentul era favorabil.

Un război mare, deși e avantajos cător-va industriași, vatămă prosperitatea economică în general. Cele două mari centre ale industriei textile, Lodz și Moscova, au suferit mult: războaiele de țesut nu mai lucrează de câte-va zile pe săptămână, plățile se fac rău, sunt o mulțime de falimente. De aci, un motiv de nemulțumire inevitabil și nou, care a venit să se unească cu motive de nemulțumire mai vechi și a căror cauză a fost politica d-lui Plehwe.

El era, în ministerul actual, personalitatea cea mai marcantă, cea mai viguroasă, și, dela retragerea d-lui Witte, cea mai influentă. Pe imensa suprafață a imperiului rus, el zărise câte va părți bolnave: agitația armeană, agitația finlandeză, agitația agrară din câmpiile cazacilor, agitația uvrieră din Polonia și din Moscva și agitația antisemită. Sunt două feluri de a trata aceste boale: a face să dispară cauzele, sau a face să dispară simptomele; liberalism sau apăsare. Plehwe optă pentru apăsare, considerând fără îndoială că Rusia nu era făcută pentru a pigera doctoriile occidentale, și că, modificând cel mai mic lucru, ar fi riscat să meargă mai departe decât trebuia. Totuși, nu refuză orî-ce reformă, constituie un comitet consultativ însărcinat să studieze măsurile proprii de a restitui o oare-care autonomie administrațiilor provinciale, promise să îmbunătățească soarta evreilor, și luă chiar câte-va hotărîri în acest sens.

Aceasta era totuși cu mult mai puțin de cât cereau liberalii, chiar cei mai moderați, cari, în Rusia sunt considerați ca revoluționari, ca și ceilalți. Și în același timp Plehwe continuă să înăbușe orî-ce manifestare a acestor liberali, suspendînd executarea programului său de reforme, până în momentul când manifestările liberalismului nu se vor mai produce, atât în interior cât și în exterior.

Plehwe făcu mai ales poliție. Organiză o poliție preventivă severă. Supraveghie învățămîntul. Generalul Glasof, care a fost numit ministru al instrucției după stăruința sa, pregătea niște astfel de măsuri încît spiritele cele mai modeste se tem că la iarna viitoare să nu izbucnească tulburări prin universități. Pe lângă politica sa finlandeză, armeană, reacționară, mai adaugă și o politică școlară care producea alte nemulțumiri, în alte medii sociale. Teroriștii s'au lovit.

Acest grup revoluționar este tot așa de simplist, în partea contrară, ca și dl Plehwe însuși. El crede că, de oare-ce în Rusia nu se face o altă politică decât aceea de apăsare și de represiune, nu mai rămîne decât de a împedea Statul să-și recruteze agenți de executare destui de îndrăzneți, pentru a îndrăzni să apere sau să reprime, și pentru aceasta ajunge, crede el, de a suspenda deasupra capetelor acestor agenți o perpetuă amenințare de moarte. În acest mod, situațiunea e în adevăr tragică. Pe de-o parte ministrii, guvernatorii, polițiștii, cari nu sunt nici odată siguri că vor vedea ziua de mîne. Pe de alta, niște oameni pentru cari chiar succesul întreprinderii lor de a ucide, înseamnă aproape fatalmente, sau Siberia sau moartea. Și Rusia este o țară în care masele

populare nu pot să aibă cuvînt asupra situațiunii, ceea ce face că, la urma urmelor, numai dela guvern poate veni conștiința mișcărilor utile sau a celor funeste, societății întregi.

Trebue dar ca acest guvern să-și creeze organe de simțire și de relațiune, să-și constituie mecanismul politic și administrativ, care se potrivește Rusiei — foarte diferit, fără îndoială, de mecanismele întrebuintate în statele occidentale. Aci e problema, și până acum n'a fost rezolvată.

Războiul ruso-japonez.

Retragerea Rușilor.

Aproape toate telegramele de ieri se ocupă numai cu bătaia Rușilor dela Haitşeng. Din ele reese la evidență marea înfrîngere, ce au suferit aici trupele rusești. Conform acestor vești Japonezii au avut o pierdere de 2000 soldați, Rușii însă au pierdut cu mult mai mulți. *In urma derutei Rușii au părăsit Haitşengul retrăgîndu-se în masă spre Liaoyang, unde de sigur îi așteaptă o nouă surpriză din partea lui Kuroki.*

O telegramă scurtă vestește, că mult așteptata luptă decisivă a început deja pe linia Haitşeng-Liaoyang între Kuropatkin și cele trei armate ale Japonezilor. Este foarte problematic, ba eschis aproape cu singuranță, dacă Kuropatkin va putea obține un rezultat cătu-și de puțin favorabil și în aceasta, așa zicînd ultimă lovire, de oarece, cum se raportează, cavaleria japoneză a trecut deja drumul de teară Liaoyang-Mukden.

Ce privește Port-Arthurul, asupra operațiunilor de aici ale Japonezilor n'a sosit nici un raport. Ziarul englez Morning Post primit din Shanghai știrea telegrafică, că Japonezii au luat deja *muntele lupului*, punctul cel mai important al Port-Arthurului, și că acum însăși fortăreața este bombardată.

Infrîngerea Rușilor la Haitşeng.

Londra, 5 August. Conform rapoartelor sosite aici, *Japonezii au raportat peste tot o victorie splendidă în lupta dată în jurul Haitşengului. Cele trei armate japoneze sprijinindu-se una pe alta, au cooperat cu o dibăcie admirabilă.* Generalii japonezi așa au concentrat forțele, că tot-deauna în momente critice au pășit cu forța maioră în contra Rușilor. Luptele s'au dat pe o mare întindere: dela pozițiile rusești dela Haitşeng până la șoseaua ce duce dela trecătoarea Motien la Liaoyang. Aici pe șoseaua aceasta a împins Kuroki divizia ostică a Rușilor până la Anping. Lupta s'a terminat de altcum cu lovirea dela Șimutseng, unde generalisimul rus a fost silit, să se retragă dinaintea lui Oku și Nodzu, evacuînd numai decât Haitşengul, Rușii au decis și evacuarea Liaoyangului. (Va să zică Rușii nici nu mai voesc să dea pept ci grăbesc în ruptul capului spre Mukde. Este întrebare, dacă aceștia vor reuși, deoarece-ce Kuroki încă grăbește să se pună vitejilor fugari în cale).

Retragerea Rușilor.

Tokio, 5 August. Generalul Oku raportează cu datul de ieri, că dela 2 August începînd Rușii se află în permanentă retragere spre Liaoyang. Armata III. japoneză a luat deja Haitşengul și Niucivangul în stăpînire.

Considerațiuni asupra războiului.

„Die Zeit“ scrie:

Piatră cu piatră se dărîmă clădirea armatei rusești, tencueala ei se macină vădit, căderea la pămînt e ceva cu totul de neînlăturat, în timpul cel mai apropiat. Fie-ce zi aduce veste de vre-o luptă nouă, și fie-care luptă, orî cum ar fi prezentată, e neîndoiș o înfrîngere rusească. Numele Kaiciu, Dașicio, Haiceng, Liaoiang sună rău pentru urechile bune ale Rușilor. Generalul Kuropatkin trebue să se lupte pe două fronturi și nu se poate împotrivi nici pe unul. Metodul de a se lupta al Rușilor e veșnic același, părăsesc teren și întorc spetele.

Nu pare a fi nici un plan de luptă mai de realizat, la Ruși. Conducerea trăește dela mână la gură, lucru se vede tot mai lămurit. „Retragere“ e lozinca, ici și colo, pururi și pretutindene, și ce retragere!

Poate c'a fost lucru cu rost pentru Ruși să nu se retragă prea în grabă din Manciuuria, să lase dușmanului țara numai, după lupte și pas cu pas. Poate că nădejdea în sosirea de ajutoare cari să aducă echilibrul de puteri, a fost destul de mormitoare. Dar la război situația se schimbă repede și cu ea odată planul și scopul; băutura tîmăduitoare de ieri astăzi poate fi otravă. Dar în toate împrejurările armata rusească, după ce Japonezii au trecut Ialul și, încă mai mult, după ce calculul lor strategic s'a copt prefăcîndu-se în plan tactic, trebuia să fie cu tărie la două lucruri, amîndouă însemnate, ba chiar neapărate: Concentrarea pe frontul său de operație, care singură ar fi pus'o în stare a răspunde la putere cu putere, și retragerea armatei, dacă trebuia, să se facă la timpul cuvenit. Amîndouă momentele — nu se spune asta de ieri sau de azi — au fost cu totul neținute în seamă. Întinderea spre miază zi a pricinuit firește răsfiirarea puterilor, dezgolirea unor puncte însemnate, slăbiciunea tactică — „nu e nicăiri, cine vrea să fie pretutindene“. Timpul pentru începerea retragerii a fost peste măsură amînat și ast-fel s'a primejduit grav reușita acestei operații așa de grele. Pe dușmanul care-l are la spate, din coastă poate și înainte, și încă un dușman întreprinzător, care știe, atace, nu-l poate respinge nici o armată, fie ea ori-cît de vitează și de statornică în luptă. Incordărei neconținute a nervilor îi urmează în sfîrșit — natura vrea așa discordarea; o înfrîngere pregătește pe alta. Luptele, cari îndeosebi n'au prea mare însemnătate, se combină la urma urmelor într'o luptă hotărîtoare într'o bătălie; camătăile se prefac în catastrofă.

Aceasta e soarta, după prevederile soartei omenesci — sine ira et studio, nu se uite — soarta, care acuma amenință pe Ruși ca un nor greu furtunos, din care fulgerele încep a țîșni, poate chiar acuma când scriem aceste rînduri. Trupele lor țîn piept și se luptă făcînd fapte vitejești, dar aceste trupe — numai un șovinism orb ar putea să nu priceapă — nu sunt bine conduse, sunt mînate pe căi nealese bine, întrebuintate în potriva legilor conducerii naționale a războiului și a minții sănătoase, care are rost mai mare pururi, în război, mai mult decât aiurea.

Japonezii au semănat mult timp, și acuma le-a sosit timpul secerișului, al secerișului sîngeros. Au tras brazde adânci în pămînt, și acum roadele sirguintei lor s'au făcut din bielșug. S'a spus că șeful lor cel mai întreprinzător e bolnav; dar nu se vede nici o urmă de boală, și să ne aducem aminte că și Torstensen, ca mai de mult Ziska, au condus oștile lor, de pe lectică, la biruință și iar la biruință. În cartierul general european, orî unde ar fi, el e, cum dovedesc întîmplările însăși cu tărie, e neconținut judecătă matură și putere de acțiune neobosită. Acolo problemele războiului nu le desleagă naturi problematice. Acolo însăși unul după altul lucrurile orî le concentrează. În felul de-a purta războiul e, la Japonezi, logică sănătoasă și convingătoare. Știu tot-deauna ec vor, și nu vor nici o dată ce nu pot: dar ce vor, vroesc serios, hotărît, în întregime. Sabia ce minuese o să arate mai degrabă sau mai târziu știrbituri, dar rămîne tare și tăioasă, se îndoie, dar nu se rupe.

Prinderi de vase și procese din această pricină acuma — cât de ne la loc, — când pe uscat e în joc pentru Rusia, ceea ce n'a mai fost dela războiul Crimei: vaza imperiului, nu numai în Resăritul depărtat.

NOUTĂȚI.

ARAD, 5 August 1904.

— **Intrevederea dela Marienbad.** Primarul de Marienbad, cum se vestește de acolo, a fost oficios avisat, că în 16 l. c. la 4 ore d. a. Monarhul va sosi la Marienbad pentru a face regelui Edvard o vizită. Măne zi regele va pleca la Karlsbad. Regele Edvard va sosi la Marienbad în 11 orî 12 l. c.

— **O nouă operă de Carmen-Sylva.** M. S. Regina a terminat scrierea Sa intitulată *Pe Dunăre* și inspirată de escurziunea pe care Familia Regală a făcut-o de-alungul fluviului.

Scrierea a fost tradusă în românește de dl Tzigara-Samurcaș.

— **Impăratul Vilhelm la Roma.** Din Roma se telegrafiază, că pe la sfârșitul lunii lui Septemvrie, împăratul Vilhelm va călători la Roma. Se vorbește, că călătoria lui este în strînsă legătură cu înființarea unei legățiuni la Vatican.

— **Impăratul Vilhelm și afacerea Bilse.** Din Berlin se raportează, că în numărul din urmă al ziarului socialist *»Vorwärts«* este publicat ordinul Impăratului către comandantul corpului 16 de armată, în care împăratul îl condamnă foarte aspru din cauza, că pertractarea în afacere Bilse a fost publică prin ce atențiunea publicului a fost îndreptată și mult asupra acestei afaceri atât de compromițătoare pentru armată și autoritatea corpului ofițeresc.

— **Marele ambasador austro-ungar la Vatican în Budapesta.** Ambasadorul austro-ungar la Vatican contele Szécsen Miklós, care împreună cu familia sa se află în vilegiatură în părțile transilvanene, a sosit Joi la Budapesta în o afacere privată făcînd cu această ocaziune o vizită și ministrului president contele Tisza și ministrului de culte și instrucțiune publică Dr. Berzeviczy. D'acîi contele Szécsen earăși se va întoarce la familia sa și numai în Octomvrie va merge la Roma.

— **Incoronarea Regelui Petru.** „Cronica“ din București scrie: Se așteaptă sosirea în București a dlui Ciolacantici mareșalul Curței sârbești spre a se informa asupra ceremonialului care a fost întrebuintat la Curtea României cu ocazia încoronării M. S. Regelui Carol spre a-l adopta și Regele Petre.

Incoronarea se vede că a fost din nou amînată și d'astă dată pentru Ia anul.

— **Distincție binemeritată.** S'a conferit medalia „Bene-merenti“ cl. I-a d-lui Ioan Bianu, profesor universitar și membru al Academiei române, pentru merite didactice.

— **Pelerinagiu la mormîntul lui St. Mihăilean.** Studenții macedo-români din Capitală pregătesc pentru ziua de mâne un pelerinagiu la mormîntul lui Mihăilean.

În acest scop ei s'au întrunit eri la sediul societății de cultură macedo-română și au luat ultimile hotărîri cu privire la organizarea pelerinagiului.

Se vor rostî cu această ocazie mai multe discursuri, făcîndu-se apologia a lui Ștefan Mihăilean, și se vor depune coroane pe mormîntul lui.

— **Advocat nou.** Dl Dr. Eugen Piso și-a deschis cancelaria de avocat în Sibiu, strada Măcelarilor Nr. 27.

— **Nouă lege de presă în Finlanda.** Din capitala Finlandei, Helsingfors se scrie, că țarul «umanitar» a dat un ucaz, în care se cuprind nouă dispoziții referitor la presa finlandeză. Țarul despoaie pe bieții Finlandezi și de acest unic drept, de a înființa și eda ziare și reviste după plac. D'aci nainte și în Finlanda vor avea valoare dispozițiile de presă din Rusia cu privire la edarea de ziare și la înființarea de tipografii și biblio-

teci. Acest ucaz, prin care se înmulțesc nedreptățile fără seamăn, și cari fac să se umple păharul fărădelegilor, este datat la 21 Iulie și este ultimul act de guvernare al faimosului ministru de interne ucis, căleul Plehve.

— **Internatul «Ștefan-cel-Mare».** Cu ocaziunea festivităților în amintirea lui Ștefan-cel-Mare, doamnele române din Bucovina au subscris o sumă de bani considerabilă pentru a se înființa în Rădăuți un internat pentru elevii români gr.-or. Internatul va purta numele de «Ștefan-cel-Mare».

Pentru acest fond a donat sume însemnate societatea academică «Junimea», precum și societatea pentru cultura și literatura poporului român din Bucovina.

— **O statistică a recentelor atentate săvîrșite în Rusia.** Eată câte-va date a recentelor atentate a partidelor revoluționare din Rusia:

În 27 Februarie 1901 a fost ucis ministrul de instrucție publică Bogolepov de către studentul Karpovits. În același an la 22 Martie a avut loc atentatul asupra procuratorului suprem al sf. sinod Pobjedonoscev, însă n'a reușit. În Aprilie 1902 a fost ucis ministru de interne Sipiagin de către studentul Balmacev. În 19 Maiu 1902 a fost rănit guvernatorul Vilnei, a scăpat însă cu viciață. În August același an a scăpat numai cu mare greutate dela moarte principele Obolenski.

În 17 Iunie a. c. a fost ucis guvernorul Finlandei Bobrikow, și o lună mai târziu a fost împușcat vice-guvernorul Andrejew. Zilele trecute căzu jertfă ministrul de interne Plehve.

— **Menschen für alles.** Cetim în *»Alkotmány«*: *»Mensch für alles«*. Aceștia sunt anumite organe ale statului liberal. Fibiră, solgăbiră, onorari, fără salariu, conpiști, practicanți etc. etc. Pe aceștia, când s'a introdus căsătoria civilă și matriculele, guvernele de atunci, i-au făcut așa numiți revizori de matricule. Se dovedea prin aceasta eclatant, că erau cel puțin superflui în administrație, altfel nu-i luau dela posturile lor. Nicî în noua lor dignitate nu s'au prea omorît cu munca, n'a devenit nicî unul infirm ori paralic de prea mare încordare, savurau mai mult sinecure și erau *avant-posturile partidului liberal*. (Soldați d-ai lui Beckics! N. Red.) S'a plinit, s'a schimbat vremea, noui guverne și nouă mături au venit și s'au dus, și cel mai nou guvern și cea mai nouă mătură contele Tisza István, care la vremea sa cu mare însuflețire a votat deodată cu matricula de stat și pe revizorul matriculant, a venit la convingerea că matricula de stat trebuie revidată iar funcțiile de revizori de matricule, șterse. Ce să facă acum Tisza cu nefericiții? Să-i restituie, de unde au fost luați: administrației? Doar acolo s'au dovedit de superfluu. A gândit deci, una și bună, a născocit un nou fel de slujbă: *controlori de emigranți* și face dela anul nou incolo și problema lor de istorie universală va fi a supraveghea esecutarea legii de emigrări. Deocamdată pe cinci inși voește să-i așeze în acest *»greu«* post. Dar se va îngriji și de plăsarea celorlalți. Nicî acolo nu se vor omorî cu lucru. Ci vor beneficia sub alt titlu de sinecure liberală.

— **Impotriva produselor de presă frivole.** Abee s'au regulamentat editorii și răspanditorii produselor de presă frivole, scrieri, icoane etc. și iată buruiana totuși înflorește mai departe. Existențele mizerabile întemeiate pe comerțul acesta au provocat din nou atențiunea guvernului și a procuraturii, cari au dat zilele trecute autorităților serioase îndrumări, să urmărească în chipul cel mai strict literatura aceasta veninoasă și pe autorii ei. Hotărîrea e foarte frumoasă și laudabilă, de regretat e numai că asemenea ordi-

națiune guvernul — nu în Ungaria ci în Germania a dat.

— **Dela Lutzen.** Regele Oscar al Suediei a dăruit o mie de stejari și brazi și alți arbori pentru a se planta un parc la Lutzen (Germania). Se știe că la Lutzen a căzut regele Gustav Adolf al Suediei, în războiul de 30 de ani. Parcul se plantează în aducerea aminte a bălăieci dela Lutzen.

— **Fără sgomot.** Nu numai pungașul trebuie să umble încet, fără să facă sgomot ci și polițistul, a cărui menire e să-l prindă pe pungaș. Importanța și necesitatea acestui umblet lin și discret așa se vede, este apreciată în Prusia, pentru-că polițistii din Potsdam au fost provăzuți cu ghete cu tălpi de cauciuc. Polițistul din Potsdam pășește acum așa de lin, ca un înger. Efectul reformei înțelepte s'a arătat deja în primele zile. Seara câte-va dame s'au speriat așa de mult de polițistii, dar ce zic, de umbrele cari treceau fără sgomot, încât au leșinat. Cu vremea însă, se vor obișnui: nu cu leșine, ci cu polițistii.

— **Timpul în România.** Ploi în general mici au căzut în cursul zilei în mî multe localități din țară. Pe unele locuri ele au fost însoțite de slabe manifestațiuni electrice. Timpul este răcăros în toată țara; numai în Oltenia este ceva mai cald. Temperatura a fost cuprinsă între 31° la Turnu-Severin și 6° la Rucăr.

— **Socialiștii germani, s'ărbătorind moartea lui Plehve.** Într'o întrunire publică, la care au luat parte peste 5000 persoane, avocatul Dr. Liebknecht a vorbit despre procesul din Koenigsberg.

Între altele, Liebknecht a amintit și de omorirea lui Plehve, spunînd că a văzut cu ochii săi, cum Rușii stabiliți în Germania aflînd despre moartea tiranului dela Vilna, care a omorît sute de mii de muncitori, s'au îmbrățișat, s'au sărutat plîngînd ca niște copii.

În concluziunile sale, Liebknecht arată că este datoria socialiștilor germani de a sprijini pe frații ruși.

„Deocamdată ne vom mulțumi de a distribui printre socialiștii ruși scrierile socialiste permise în Germania. Vom înștiința pe autoritățile noastre despre aceste trimiteri, spre a nu mai fi acuzați de a fi părtașii unor asociații secrete“.

Socialistul Buchholz descrie mizeriile pe cari le îndură deportații din Siberia, anunțînd în cele din urmă că procurorul a anunțat recurs în procesul de înaltă trădare din Koenigsberg.

Socialistul Paetzl, unul din condamnații dela Koenigsberg, spune că pedeapsa care îi a fost dictată o conzideră ca un titlu de onoare.

Mulți ruși au asistat la această întrunire.

— **Lordul Roberts în Africa de Sud.** Din Londra se comunică, că generalisimul englez în campania anglo-bură, lordul Roberts în curînd va pleca împreună cu nevasta sa în Africa de Sud pentru a inspecta teatrul luptelor purtate. Scopul principal al călătoriei sale însă este să cerceteze mormîntul fiului său, căzut la 16 Decemvrie 1899 împreună cu mulți alți oficeri englezi în lupta crâncenă lângă rîul Tugela, unde vestitul general bur Joubert a nimicit aproape întregi trupele generalului Buller.

— **Executarea unei dame ruse.** Din Londra se comunică următoarele: „Daily Telegraph“ raportează din Petersburg, că *fica celebrului medic Miesievsky din Petersburg a fost executată în cetatea Schlüsselburg prin streang*, atribuindu-se ca crimă că *afirmative a îndemnat trupele ruse din Asia Orientala la nesupunere față de autorități*. Dama executată împreună cu alte dame nobile făcea în palatul de eamnă împărătesc legături pe seama soldaților răniți în războiu. Ea era pusă să pacheteze cărți de lectură pentru soldați, cu care ocaziune a furișat prin pachete scrieri volante revoluționare. Nainte de asta cu două luni dama a fost deținută împreună cu tatăl ei. Ea a fost condamnată la moarte prin streang, ear sentența de moarte zilele trecute a fost executată așa zicînd în toată liniștea. Tirania, care în chipul acesta voește să-și lungească domnia, cugetă, că idea libertăți prin o atare faptă care face rușine și unor ordinari bandiți din Macedonia, este înăbușită! Așa se vede, că nicî habar nu are de cele ce se pregătesc clandestin: ziua apunerii burocratismului condamnat, al cărui stălp viguros este urgisitul președinte al „sfîntului“ sinod, *Pobiedonoscev*. De aceea și figurează numele acestui monstru ascuns sub epatrafii printre primi inter pares pe lista celor condamnați.

o moarte atât de oribilă, de care avură parte câți-va de felul acestui „iubitor de oameni“.

— **Un necrolog**, vestind moartea unui harnic om Petru *Despa*, comerciant în Dumbrăvița am primit la redacție. Regretăm însă că vestea aceasta ni-se transmite prin o tipăritură în care se bate joc de limba românească și care desigur nu corăspunde nici pioasei amintiri ce decedatul lasă după dînsul. Eată cum se tipărește în Lipova românește:

Subsemnatii în numele lor și al numeroșilor rudenii cu inima traantă de durere aduc prin aceasta la cunoștința tuturor rudenilor și cunoșcuților, căiubitul soțiu și tata *Petru Despa* Comerciant în Dumbrăvița Soțiu Domniei **MARIA DESPA** nasc. **GLIGORESCU**, intemplantă în 4 August c. n. la 9 ore sara în alu 58 lea anu al eteti, și a 24 lea an al fericitel sale Casetorii, după lunj și grele Suferinția inpartasitu fiind cu Sfintele Taine.

Ramasșițele pamantesti ale defunctului sa vor Asiaza Spre odichna vec nica Sambata în 6 August c. n. la 2 ore d. a. în Cimetiriul rom. gr. or. din Dumbrovicză.

Dumbrovicză în 6 Agus 1904.

Fiei tierina usora si memoria binecuventata!
(„Lippa Vidéke“ nyomdájja.)

— **Generalul Keller și Bulgarii.** Din Sofia se telegrafează, că din incidentul morții, generalului rus contele Keller, care în războiul ruso-romano-ture era șef de stat maior al legiunei voluntare bulgare, la ordinul principelui Ferdinand a fost oficiat un requiem pentru odihna și pacea sufletească a generalului de un sfârșit atât de tragic.

— **Debutul unei Romănce la Paris.** Ziarele pariziene ne aduc vestea, că D-ra Mărioara Ventura, fiica cunoscutului nostru confrate Gr. Ventura a obținut premiul al II-lea la tragedie.

Onoarea ce s'a făcut tinerei artiste, are o însemnătate pentru noi, căci parizienii sunt renumiți prin antipatia ce o au în contra artiștilor străini.

A lua chiar premiul al doilea la Conservatorul din Paris, când ești străin, însemnează, că ai știut să te impui prin talentul tău și că, dacă nu ți-s'a dat locul ce poate fi meritați, primul loc, apoi nu se putea să-ți refuze pe cel de al doilea.

Și notați că în comisiunea de examen se aflau cei mai iluștri scriitori francezi, acei al căror renume e universal și ale căror scrieri vor rămâne neperitoare.

D-ra Ventura, care nu are de cât 17 ani își va aduce aminte în toată viața sa, că primul mare succes la obținut la această vîrstă.

Gândiți-vă, că la acele examene s'au prezentat atâtea eleve, dintre cari cele mai multe talentate și cari dădeau examenul în propria lor limbă, pe când D-ra Ventura vorbea o limbă, care nu e limba ce se vorbește în țara sa.

Paul Mounet, într'un interview acordat ziarului parizian „Figaro“, cu privire la chestiunea conservatorului, a arătat cât de greu îi este ca profesor de declamație la conservator, să facă pe adevăratele pariziene să pronunțe just, să dea intonațiunile adevărate.

Cu câte greutateți a avut deci să lupte D-ra Ventura..... toate aceste greutateți însă le-a învins numai mulțumită talentului său, cu care trebuie să ne ținem mîndri.

Prezicem un frumos viitor talentatei noastre compatriote, viitorul pe care îl merită.

— **Ortografia franceză.** Ministrul de instrucțiune din Franța, dl Chaumié, și-a pus în gând să reformeze și să simplifice ortografia franceză. Pentru aceasta a însărcinat pe profesorul Paul Meyer să facă un raport. Lucrarea profesorului, voluminoasă și documentată, s'a dat la tipar și, după curîndă aparițiune se va începe discuțiunea reformei.

D-l Meyer cere în raportul său numai câte-va puncte și anume: suprimarea consunelor duble, suprimarea X dela plural și înlocuirea lui cu s, suprimarea lui h care nu e aspirat și înlocuirea lui ph cu f.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public de dame asupra inseratului d-lui Hauer Lajos** farmacist în ARAD (Pécskai-út).

— **Recomandăm în deosebită atențiune a publicului românesc** prăvălia și atelierul d-lui

Hartmann Pái (Boros Béni-tér nr. 161 em. 14) de porțelan și maiolica. Aci se primesc colorări și pictare de vase de porțelan și maiolica după dorință. Aci se pot căpăta tot felul de vase de prînz, de dejun, de teă etc.

Recomandăm spre binevoitoarea atențiune a st. nostri cetitori inserția de mai jos a d-lui *Pollák Sándor*.

Telegramele zilei.

Berlin. — *Principele Frideric Leopold de Prusia și Principele Carol Anton de Hohenzollern au fost desemnați să meargă în Extremul-Orient pentru a asista la operațiunile războiului ruso-japonez, primul în cartierul general al armatei ruse, cel d'al doilea la cartierul general al armatei japoneze.*

Roma. — *Dl R. de Curcell, însărcinatul de afaceri al ambasadei franceze de pe lângă Vatican, n'a părăsit încă Roma; el însă așteaptă ordinul de plecare dintr'un moment într'altul.*

Raporturile diplomatice cu Vaticanul au fost cu totul rupte.

— *Papa a conferit azi îndelung cu Mgr. Lorenzelli, jostul nunțiu apostolic la Paris, care l'a pus în curent cu situațiunea conflictului dintre Vatican și guvernul francez.*

Paris. — *Eri au avut loc alegerile pentru consiliile generale.*

Se cunosc până acum 1337 rezultate Ministerialii câștigă 63 mandate.

Londra. — *Camera comunelor. — Răspunzînd la o interpelare a deputatului Mack-Arthur, sub-secretarul de stat la externe Percy a declarat că guvernul a însărcinat pe ambasadorul englez la Petersburg, de a protesta pe lângă guvernul rus, ca proviziunile să fie excluse din articolele prevăzute în declarațiunea imperială ca constituind contrabandă de războiu.*

In ce privește întrebarea deputatului Mack-Arthur, dacă guvernul englez a protestat contra declarațiunii guvernelor rus și japonez, că beligeranții pot declara ca contrabandă de războiu tot ceea-ce ei voesc, fără a ține socoteală de drepturile statelor neutre, sub-secretarul Percy a declarat că guvernul englez consideră ca inoportun de a face o declarațiune din această chestiune.

Sofia. — *Vice-președintele Sobraniei, Petkov, a fost rănit cu o lovitură de baston de către un servitor concediat.*

Nu se atribuie nici o importanță acestui incident.

Felurimî.

„Toți suntem păcătoși“. „Pommerische Blätter“ raportează despre o hazlie întâmplare din viața școlară. Într'o zi intră în școala unui sătuleț inspectorul școlar districtual care pe lângă aceasta mai era și preot și de curînd primise demnitatea de decan regesc. El observă cu oareșicare mirare, că atât învățătorul, cât și școlarii păreau a nu fi aflat nimic despre noua sa demnitate. Se examinează din religie și tocmai despre sfînta treime. Inspectorul școlar, gîndindu-se poate la trinitatea în propria sa persoană întrebă de odată pe unul din elevi:

„Ce sunt eu?“ — „Dl părinte!“ răspunde școlarul cu înțeleală. „Ce mai sunt încă?“ — „Dl inspector școlar!“ — Acum îl întrebă a treia oră cu un suris bine-voitor pe buze și cu fața înseninată: „Și ce mai sunt încă?“ — Tăcere mare. În fine ridică degetul cel mai iscusit dintre elevi și răspunde cu oare-care demnitate: „Mai sunteți încă și păcătoși ca toți oamenii!“.

Verile cele mai calde. Vara anului 1904 a mai avut multe percursoare. Istoria înregistrează, că în anul 484 după Christos seceta a fost așa de mare, încât au perit toți pomii roditori și toate viile. Verile secetoase dela 550 și 590 d. Christos au fost cauza unor boale analoage cu ciuma. În anul 874 d. Christos seceta teribilă a distrus toate recoltele în Germania și Franța.

Căldura excesivă din 923 a cauzat moartea de zeci de mii de europeni. În 1231 călduri tropicale în Germania, unde se puteau coace foarte bine ouale la soare. Secetă, boale, scumpete enorma de victualii în 1236, 1258, 1259 și 1260. O serie de ani secetoși cu cutremure de pămînt au fost anii 1350, 1352, 1356 până la 1357, apoi 1366, 1372, 1388, 1390—91 și 1394. În 1420 căldura teribilă începu deja de primăvară.

În 1472 florile de primăvară resăriră deja în luna lui Februarie și n'a căzut nici o picătură de ploaie între 4 Iulie și 29-Septembrie. În Octombrie pomii au înflorit a doua oară și culesul viilor a fost atât de îmbelșugat, încât vinul se vindea mai pe nimica chiar și la Berlin. Iată ce spun analele verilor călduroase.

Petrecere.

— **Petrecerea de vară în comuna Vețel.** —

În căldură tropicală, — a arangiat inteligența română din Vețel și jur — petrecerea de vară în 31 Iulie, a. c. — invitând publicul la dans și veselie.

La orele 7 seara s'a încins frumoasa horă, condusă de doamna Rozvany, protectoara petrecerii și în parte de dl arangier suprem August de Herbay.

Hora la privire s'a potrivit cu cântecul.

„Uite mamă colo 'n sat, fetele s'au adunat, și feciorii printre ele ca luceferii printre stele“ — căci gingașele doamne și domnișoare cu atîta gingășie jucatau jocul, de tîl era mai mare dragul a privi zburdalnica desfătare a Terpsichorei.

Urmat'a după aceasta lungul șir al dansurilor care de care mai frumos, românești și alte a la dernière mode alegându-mă în urma urmelor cu impresiunea „că cel mai frumos dans e cel neaș românesc.“

Pentru succesul moral cât și material al acestei bine reușite petreceri laudă merită în întâiul rînd M. Stim. Domn Dr. Ștefan Rozvany și amabila sa D-nă Felicia, care cu bucurie a primit rolul greu al protectoratului.

De mult ne-a lipsit o familie atât de românească, iubitoare a tot ce este român, care să fie centrul tuturor celor bune.

Mulțumite sincere aduc d-lui August de Herbay, arangierului cât și d-nilor Augustin Degan veteranului învățător grănițeresc, părintelui gr.-cat. Alexandru Liubaș, cari cu puteri întinăriți și-au dat concursul și îndemn cetel tinerești.

Momente plăcute ne-a rezervat și cina unde plăpîndeau floricele lângă cântări duioase să recoreau și poate îngănu pe șagălnicul Amor, care după cum sunt informat și la aceasta petrecere și-a avut izbânde sale. S'au rostit mai multe toast. Dl Aug. de Herbay, pentru Dl *Rozvany* căruia în primul rînd i-se poate mulțumi reușita petrecerii.

Nu mult după aceea, s'a ridicat dl O. Albani schițînd ținta petrecerii, adevărat ajutorarea din venitul curat a unui biet frate incendiat, — mulțumește celor adunați pentru participare și că au ascultat învățătura sf. s.ripturii: d'ați pânea celui flămînd, eară haina celui gol!

Pela 1 oră noaptea, s'a finit pauza și cu sufletele agitate, s'a continuat firul întrerupt durînd până la ivirea aurorei.

Dintre Doamnele prezente am remarcat: Doamna Ștefan Rozvany (Hațeg), Herbay (Arad), Herbay (Vețel), Șuiaga (Lăpusnic), Degan (Vețel) Botta (Sard, Liubaș (Vețel).

Domnișoarele: Agapia și Eliza Ardelean, (Deva), Mureșan (Soimuș), Băboi (Romos), Degan (Vețel), d-șoarele, Popovici (Leșnic), și mai multe pe cari nu mi-le-am putut însemna.

Scuzele mele pentru aceasta.

Cu un cuvînt am mers cu liniște acasă vîzînd frumoasa armonie și dragoste cu care a fost întimpinați oaspeții în sătulețul Vețel.

Dee Dumnezeu mai multe atarî petreceri.

Olteanul Octavian.

Aviz!

Domni membrilor ai reuniunii învățătorilor rom. gr.-or. din protopopiatele I—II precum și toți binefăcătorii școlii, cari vor lua parte la adunarea reuniunii învățătorescilor, ce se va ține în 16 17 v. și 29 30 n. August 1804 în comuna Șiria, sunt rugați a se însinua ce. mult până în 9/22 August la domnul Alexiu Doboș, învățător în Șiria (Világos), pentru a se putea face încuarterarea în regulă. Tot la domnul Alexiu Doboș sunt a-se însinua în termenul de sus și acei stimați domni, cari voesc a lua parte la banchetul, ce se va da cu aceasta ocaziune. Pentru însinuările făcute ulterior, comitetul de primire și încuarterare nu ia asupra sa nici un fel de răspundere. Taxa la banchet va fi 3 cor. de persoană.

Primirea membrilor și a oaspeților se va face la gara din Șiria Duminecă d. m. la orele 5 și 36 minute.

Comitetul de primire
și încuarterare.

Bibliografii.

A apărut:

Liturghia sfântului Ioan Gură-de-aur, pusă pe note muzicale, după melodiile celor opt-glasuri bisericesti și armonizată, pentru corurile de 4 voci bărbătești, de **Juliu Birou**, învățător și cantor primar, și dirigentul corului Reuniunii de cântări „Armonia“ din Tievantul-Mare, (p. u. Kákova). *Opus 1.* Editura autorului. — Toate drepturile rezervate. *Prețul 5 coroane*, plus 30 filleri pentru porto.

Se află de vânzare la autor și la Librăria *l'etru Simtion* în Arad.

Recomandăm în bine-voitoarea atențiune a on. public **biurul de zidire al d-lor Cioban și Nadra maeștrii zidari diplomați strada Deák-Ferencz Nr. 34.** care primește tot felul de lucrări apartinătoare branșei dumnealor.

234 sz. 1904

Árverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a borosjenői kir. járásbíróságnak 1901 évi Sp. 100 35 számú végzése következtében Dr. Németh János ügyvéd által képviselt aradi gör.-kel. román Consistorium javára Boksa Szima ellen 379 K. 56 fill. s járulékaik erejéig 1903 évi szept. hó 10-én fogantatott kielégítési végrehajtás uján lefoglalt és 720 kor. — fill.-re becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, sertések, gazdasági eszközök, laépületek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a b.-jenői kir. járásbíró ság 1902 évi V. 184/10 számú végzése folytán 379 kor, 56 fill. tőkekövetelés, ennek 1898 év-január hó 1 napjától járó 8% kamatai, váltódiij és eddig összesen 166 kor. 60 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Drauczon adós lakásán leendő eszközlésére 1904 évi aug. hó 11-ik napjának délelőti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezzennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120 § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt B.-jenőn, 1904 év. Julius hó 28 napján.

Nagy,
kir. bír. végrehajtó.

Nr. 321

ECONOMIE.

Arad, 6 August.

Scumpirea bucatelor.

Prețurile bucatelor în piața din Arad cresc mereu. De ieri până azi s'au urcat prețurile.

Grâul se cumperă cu 10 fl. 70 - 10. fl. 80, cucurușul cu 7 fl. 50

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

V. T. *Iezvin*. Abonamentul numai până la 1 Octomvrie a. c. e achitat.

T. R. preot, *Alcsill*. Abonamentul e achitat până la 15 Octomvrie a. c.

I. C. preot *Tolvádia*. Noi n'am primit abonamentul pe III Quart. a. c. Vă rugăm să ne avisați, când ați trimis abonamentul.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

CIOBAN ȘI NADRA

măestru zidar diplomat.

A R A D, Deák Ferencz-utca 34 sz.

Avem onoare a aduce la cunoștința p. t. public ziditor, că sub firma de mai sus am deschis

un birou de zidire

Primim tot felul de lucrări de zidit și anume: zidiri noi, transformări de zidiri vechi, construirea de frontispicii cu materie ori fără materie atât în loc cât și în provincie, pentru garanță de 3 ani.

Primim construiți de planuri, lucrări de buget pentru prețuri foarte ieftine.

299

Cu toată stima:

CIOBAN ȘI NADRA.

Primul biuro de încasare sub firma

Asociațiunea „Incassarului român“

Al. I. Radulescu & Comp.

Strada Nisipari Nr. 24.

Firma împotocolată la Tribunalul de comerț al județului Ilfov 5651 primește tot felul de angajamente pentru încasare, ca: abonamente de ziare cotidiene, de reviste cotisațiunii și taxe pentru cluburi și societăți atât în București, cât și în străinătate.

Serviciu cinstit, condițiuni favorabile. Dare de seamă în fie-care săptămână Lună.

Cu începerea anului școlar 1904/5 care Români vor să aducă copil la școli în Vêrșet află la mine primire doi copii sau copile în cuartir și cost sau și fără cost dar numai copil de Români fiind și eu Română.

Cu stimă:

Veduva *Borsova Maria*
Barostér Nr. 9 Vêrșet.

Domnilor voluntari

de ori-ce armatură, trimite firma pentru uniforme militare de primul rang a lui

Schäffer Henrik

ARAD, Andrassy-tér (Casa Bing)

Nr. telefonului 208. 307

Uniforme și ajustări complete pentru prețurile cele mai ieftine și executate foarte elegant

Un domn

căsătorit

caută aplicație la vre-o Asociație comercială ori la vre-o întreprindere privată.

E om cu praxă pe terenul negustoriei

Să se adreseze la adm. ziarului nostru.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

a

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrassy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în *ferării pen ru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine (sparher) pentru bucătării de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiață.*

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători. Monopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra peronosporiei pe lângă o garanță de 10 ani. Instrumente de vierit etc.

Fourfece engleze Solingene verutabile, peneșiluri și briciuri,

Deposit exclusiv «AHOI».

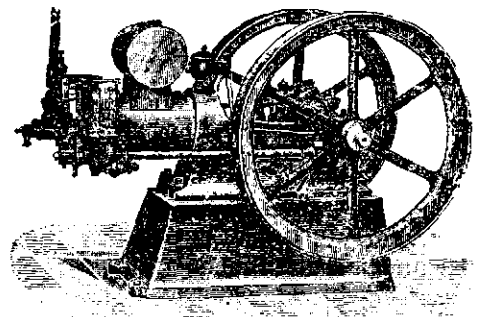
Pe seama ținuturilor sud-unga e unicul deposit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele din provincie se efectuesc pentru prețurile ieftine de zi. Nr. 221—50

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini.

Intreprindere de instalațiuni de gaz și apaducte.

BEER ISTVÁN

inginer privat.

318

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Küttl-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare de ori-ce sistem, deposit de reflectori, inatațațiuni de băi și closete.

Executare specialistă de reparațiuni de mașine și cazane.

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Editor-proprietar: George Nichin
Redactor responsabil: Ioan Russu-Ștrianu.

In atențiunea ziditorilor!

Biuroul de zidire și magazinul de lemne al întreprinzătorilor de zidiri

Vollák József és Társa

— Arad, Radnai-út 6 szám. —

Telefon pentru oraș și comitat 65.

Primum ori-ce lucrări de zidire.

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil; în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aranjarea de ghetării, elevatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea păreților umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, baze de beton, trepte, boltitură, țesele de ciment și vălăe de adăpat vitele, canale de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanția de mai mulți ani. Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și expertizarea de edificii.

Cu bugeturi servim la dorință gratuit.

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect:

Vollák József és Társa.

Telefon 423.

Kosár Béla

Timisoara, Józsefváros, str. Bonnaz Nr. 15

Plane, pianine, harmonii, cimbele, fabricate proprii și construcții recunoscute.

Fabricate dela fabrici din patrie și din străinătate.

INSTRUMENTE FOLOSITE.

Diferite automate mono- și multisono.

Institut de împrumut.

Reparațiuni.

189 8—26

Intonare.

Catalogul cu prețuri gratuit.

Frideric Hönig

Turnătorie de clopote și metal, fabrică de pompe, arangeată pe motor de vapor.

Arad, strada Rákoczi Nr. 11-28.

S'a fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote, la turnarea unui și aceluiași clopot tare și cu sunet adânc, — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului.

Recomandă tot-odată clopote de fer ce se pot învîrți și postamentele de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat și chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără-ca să se clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învîrți, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire nelsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

7 21—25

Tocila și reparatoria de corturi a lui**S P I T Z A N T A L**
ARAD, Deák Ferencz-u. 10 sz.

Recomandă prăvălia sa bogată în tot felul de cuțite de oțel Solingen p. economia de casă, de briceaguri, foarfeci și unelte p. măcelării.

Primește pe lângă garanția tot felul de lucru tocilă: ascuțirea de briciuri, de mașini pentru tăiat părul (pentru o bucată 1 cor.), de foarfeci.

Se primesc de asemenea reparațiuni de corturi și umbrele cu cele mai fine obduceri.

Italieni din Veneția.

Rog binevoitorul sprijin

298

Spitz Antal.

Țigle
Căramizi

mai departe țigle pentru poduri de case 4 cm. de groase, țigle pentru fântâni, țigle pentru traverse, și ori-ce alte țigle necesare la zidiri se fabrică în cantitate mare la stabilimentele fabricii de țigle și cărămizi dela Micălaca. — Proprietar al firmei

Pollák Sándor

— ARAD, BIUROUL CENTRAL. —

ARAD, Haltér Nr. 1. Telef. 206 și 255

Condițiuni favorabile de plătit, prețuri echitabile.

Fabrică de mobile în Arad.

Am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a m. on. public asupra

fabricii mele de mobile

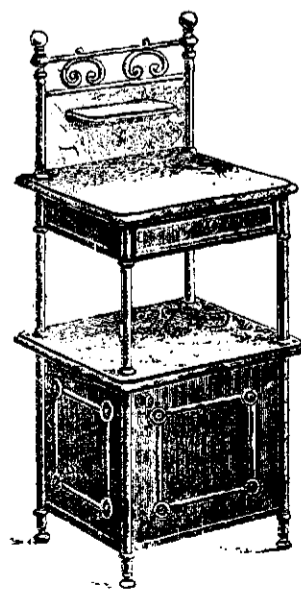
aranjată în

Arad, colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos,

unde se pregătesc paturi de fer, mese, dulapuri pentru lavoare, cărute pentru copii executate în modul cel mai artistic. Cu începerea sezonului recomand moderatul de căldură pentru cuptoare, cari le am în vânzare pentru prețuri culante și executate foarte cu gust.

Fac la comande noi și provăzute cu gravuri și desemnuri după cerere. Hotelierilor, cafegiilor și proprietarilor de localuri de vară recomand flegoriile mele și scaunele mele de grădini fabricate proprii. Se primesc reparațiuni de mobile, politură și vopsire de nou.

Recomandându-ne binevoitorului sprijin al on. public din loc și din provincie, rămânem cu perfectă stimă:

FLEISCHER TESTVÉREK

ARAD, 316

Colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos.

